

ОБРАЗОВАНИЕТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2017/2018 ГОДИНА

Основните резултати от проведените от Националния статистически институт (НСИ) годишни изчерпателни изследвания, характеризиращи дейността на образователните институции, показват, че:

- През учебната 2017/2018 година в детски градини са записани 220.9 хил. деца, или с 1.6% по-малко в сравнение с предходната година.
- Завършилите средно образование през 2017 г. в общообразователни и професионални гимназии са съответно 26.6 хил. и 21.7 хил. ученици.
- Записаните в различните степени на висшето образование за академичната 2017/2018 година са 236.3 хиляди.
- Към 31.12.2017 г. за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ у нас се обучават 6 564 лица, от които 529 чужди граждани.

Предучилищно образование

Към 1.12.2017 г. в страната функционира 1 834 самостоятелни детски градини с директор, или с 60 по-малко в сравнение с предходната година. В тях са записани 220.9 хил. деца, от които 114.0 хил., или 51.6%, са момчета. В сравнение с предходната година броят на децата намалява с 1.6% (фиг. 1).

Обхватът на децата в това образователно ниво, изчислен чрез груповия нетен коефициент на записване¹, за учебната 2017/2018 година е 78.4%, или с 1.0 процентен пункт по-малко спрямо учебната 2016/2017 година.

Средният брой деца в една детска градина за страната е 120, като за градовете е значително по-голям - 156, а за селата - 62. Една група се формира средно от 24 деца, съответно 25 в градовете и 19 в селата.

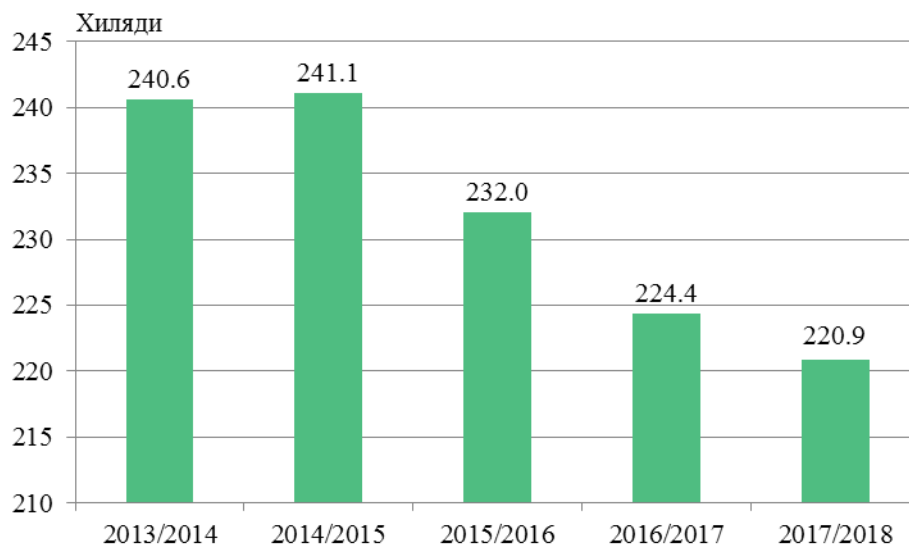
Педагогическият персонал, зает в детските градини, е 19.6 хил., и в сравнение с предходната учебна година намалява с 292 души, или с 1.5%. Детските учители са 18.4 хил., или 93.6% от педагогическия персонал.

През учебната 2017/2018 година в страната функционира 98 лицензирани частни детски градини, или с 5 повече от предходната година. Те са посещавани от 4 007 деца, или 1.8% от записаните в детските градини.

¹ Груповият нетен коефициент на записване на децата в детските градини се изчислява в проценти като отношение на броя на децата в детските градини във възрастовата група 3 - 6 години към броя на населението в същата възрастова група.



Фиг. 1. Деца в детските градини



Общо образование

Към 1.10.2017 г. учебни занятия се водят в 1 969 общообразователни училища¹, от които 137 начални, 1 199 основни, 58 обединени, 117 гимназии и 458 средни училища. В сравнение с предходната година общообразователните училища намаляват с 21 поради закриване или преобразуване. Учениците са 587.8 хил., от които 90.2 хил. са записани в училища в селата. В една паралелка в дневните общообразователни училища се обучават средно по 22 ученици.

През учебната 2016/2017 година 16.1 хил. ученици са напуснали общообразователните училища, от които 14.1 хил. в основното образование. Най-голям е относителният дял на учениците, които са заминали в чужбина - 7.6 хил., или 47.3%, следван от дела на напусналите по семейни причини - 5.9 хил., или 36.5%, и на напусналите поради нежелание да учат - 9.5%.

През 2017 г. основно образование² в общообразователните училища са завършили 101.3 хил., а средно образование - 26.6 хил. ученици.

Относителният дял на децата в общообразователните училища, изучаващи чужди езици в началните класове (I - IV), е 84.5%, като от тях най-голям е делът на изучаващите английски език - 91.4%.

Учителите (вкл. директорите и заместник-директорите с преподавателска заетост) в общообразователните училища през учебната 2017/2018 година са 49.0 хиляди. От тях 94.1% са със завършена образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“, 5.3% са завършили „професионален бакалавър“ или еквивалентна в миналото степен и 0.6% са със средно образование.

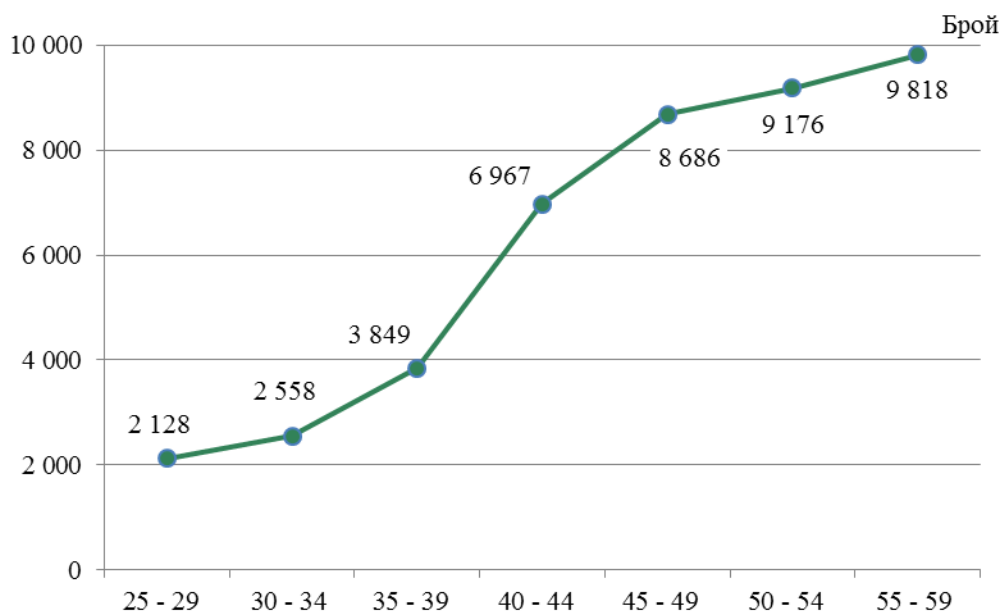
¹ Вкл. българските училища в чужбина, финансирани от държавата.

² През 2017 г. основно образование придобиват завършилите VII клас, завършилите VIII клас в непрофилирани паралелки и IX клас в профилирани паралелки с прием след VII клас (разпоредби на Закона за предучилищното и училищното образование).



В учителската професия преобладават жените, които съставляват 85.3% от общия брой на учителите.

Фиг. 2. Преподаватели в общообразователните училища по възрастови групи



Към 1.10.2017 г. в страната функционират 76 частни общообразователни училища, от които 6 начални, 27 основни, 18 гимназии и 25 средни училища. В тях са записани общо 9 349 ученици, или 1.6% от общия брой на учениците в общото образование.

Професионално образование и обучение

Професионалното образование и обучение през учебната 2017/2018 година се осъществява в 22 училища по изкуствата, 24 спортни училища, 359 професионални гимназии и 29 професионални колежа с прием след средно образование. Общият брой на учащите в тях е 142.0 хиляди.

В професионалното образование преобладават момчетата, които са 60.2% от общия брой на учениците в тази образователна степен.

През 2017 г. средно образование в училищата по изкуствата, спортните училища и професионалните гимназии с диплома са завършили 21.7 хил. души. Степен на професионална квалификация по съответните програми е придобита от следния брой учащи:

- 413 ученици са получили първа степен професионална квалификация в професионалните паралелки.
- Втора и трета степен професионална квалификация през 2017 г. са придобили съответно 2.9 хил. и 13.2 хил. ученици.
- 691 ученици са придобили четвърта степен професионална квалификация в професионалните колежи с прием след завършено средно образование.



При завършилите програми за придобиване на трета степен професионална квалификация най-висок е относителният дял на учениците, изучавали специалности в областите¹ „Технически науки и технически професии“ - 24.9%, следван от този на учениците в „Стопански науки и администрация“ - 20.4%.

При завършилите програми за придобиване на четвърта степен професионална квалификация водещи са областите „Стопански науки администрация“ - 42.1% и „Сигурност и безопасност“ - 37.8%.

През учебната 2017/2018 година 1 048 ученици се обучават в 38 частни професионални гимназии и частни професионални колежи с прием след средно образование, което е 0.7% от всички ученици в професионалното образование.

През настоящата учебна година учителите (вкл. директорите и заместник-директорите с преподавателска заетост) в професионалното образование са общо 11.8 хил., като 94.9% от тях са с придобити образователно-квалификационни степени „бакалавър“ или „магистър“.

В програми за професионално обучение срещу заплащане за придобиване на степен на професионална квалификация в центрове за професионално обучение (ЦПО), професионални гимназии и професионални колежи са записани 22.9 хил. лица на възраст 16 и повече години. По степени на професионална квалификация разпределението им е: първа степен - 10.4 хил., втора степен - 6.3 хил., трета степен - 6.2 хил., и четвърта степен - 45 души.

Висше образование

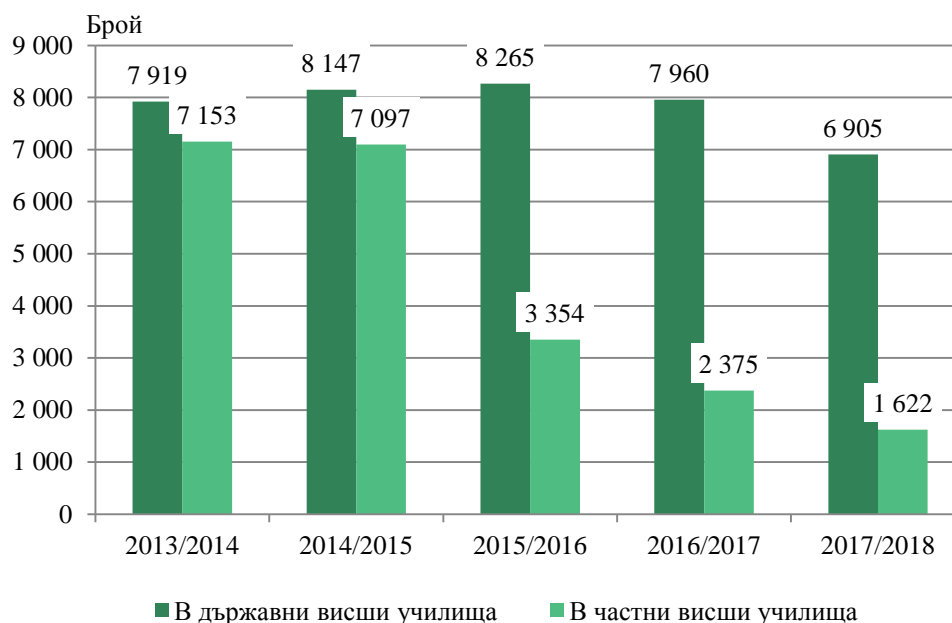
През учебната 2017/2018 година общият брой на студентите в България, записани в четирите образователно-квалификационни степени „професионален бакалавър“, „бакалавър“, „магистър“ и „доктор“, е 236.3 хил., което е с 13.6 хил., или с 5.4%, по-малко в сравнение с предходната учебна година.

Колежи (образователно-квалификационна степен „професионален бакалавър“)

През учебната 2017/2018 година за придобиване на образователно-квалификационна степен (ОКС) „професионален бакалавър“ в коледите се обучават 8 527 студенти, като спрямо предходната година техният брой намалява с 1 808 души, или със 17.5%. От общия брой студенти в тази образователно-квалификационна степен 1 622 души, или 19.0%, са записани в частни колежи (фиг. 3).

¹ За професионалното образование и обучение областите на образование са представени според Списъка на професиите за професионално образование и обучение (утвърден със Заповед № РД 09-413/12.05.2003 г. на министъра на образованието и науката).

Фиг. 3. Студенти в колежи



Преподавателите в коледжите са 707, от които на основен трудов договор са 325, или 46.0%.

През 2017 г. ОКС „професионален бакалавър“ са придобили 2 175 студенти, от които жените са 57.4%. Най-голям е броят на дипломираните по специалности в следните области на образованието¹:

- „Здравеопазване“ - 746 души;
- „Технически науки и технически професии“ - 444 души;
- „Персонални услуги“ - 386 души;
- „Бизнес и администрация“ - 331 души;
- „Образование“ - 105 души.

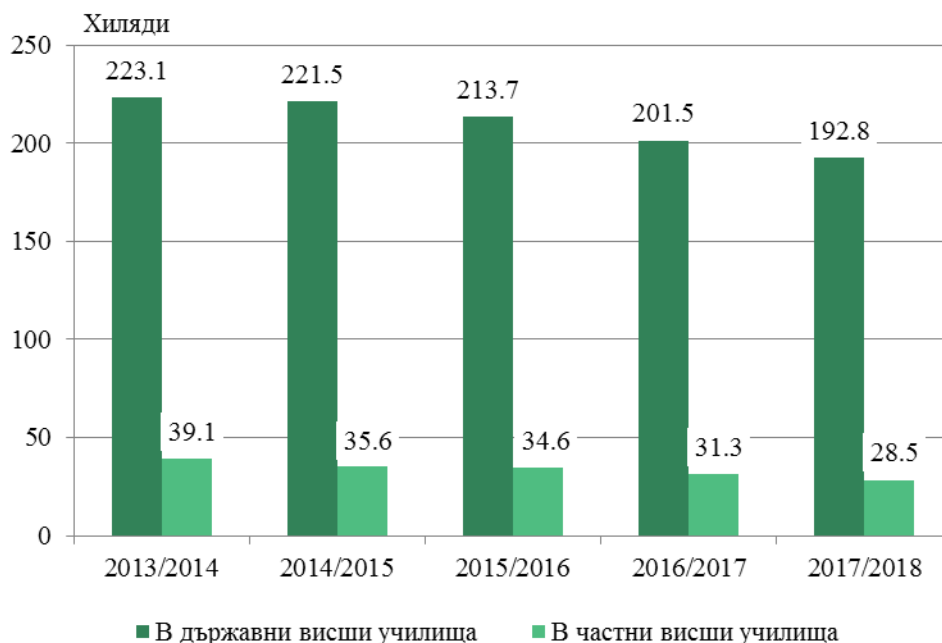
Университети и специализирани висши училища (образователно-квалификационни степени „бакалавър“ и „магистър“)

През учебната 2017/2018 година за придобиване на образователно-квалификационни степени (ОКС) „бакалавър“ и „магистър“ в университетите и специализираните висши училища се обучават 221.2 хил. души, като спрямо предходната година техният брой намалява с 11.6 хил., или с 5.0%. В частни учебни институции се обучават 28.5 хил. студенти, или 12.9% от записаните в ОКС „бакалавър“ и „магистър“ (фиг. 4).

¹ Във висшето образование се прилага Класификацията на областите на образование и обучение (КОО-2015, ДВ, бр. 46 от 17.06.2016 година).



Фиг. 4. Студенти в университети и специализирани висши училища

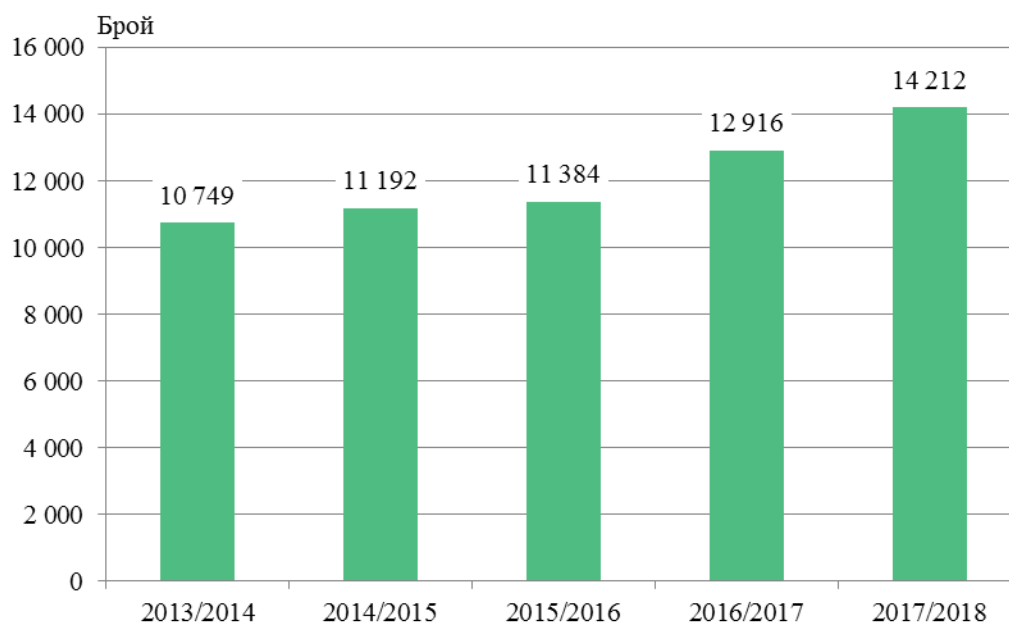


През учебната 2017/2018 година студентите - български граждани, са 207.0 хил., или 93.6% от всички студенти в университети и специализирани висши училища, и в сравнение с предходната година техният брой намалява с 12.9 хил., или с 5.9%. Чуждестранните студенти са 14.2 хил., което е с 10.0% повече спрямо миналата година и с 32.2% повече спрямо учебната 2013/2014 година (фиг. 5).

Най-голям е броят на чуждестранните студенти от Гърция - 25.8%, следвани от тези от Обединеното кралство - 14.1%, Турция - 10.5%, Германия - 8.6%, и Украйна - 5.4% от общия брой чуждестранни студенти.



Фиг. 5. Студенти чужденци в университети и специализирани висши училища

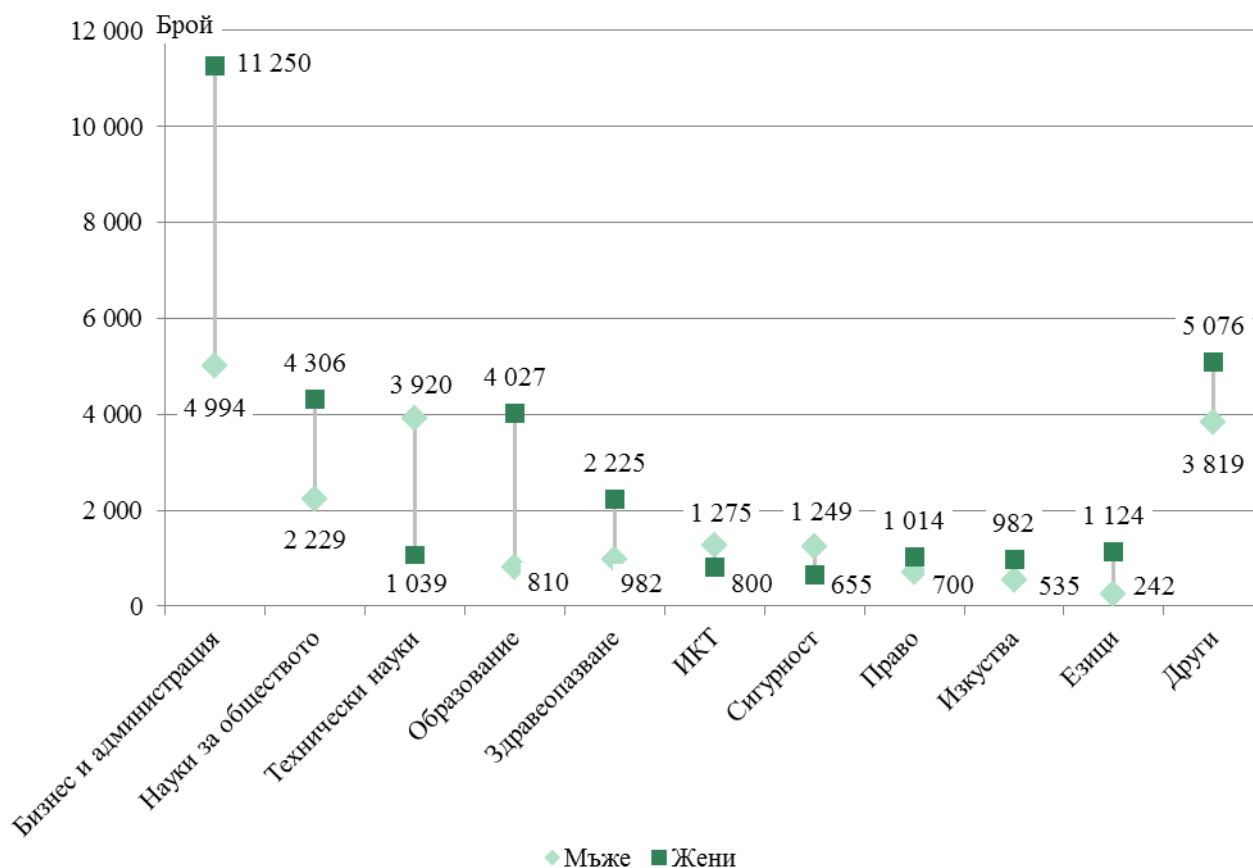


През 2017 г. в университетите и специализираните висши училища в страната са се дипломирали 53.3 хил. души, от които придобили ОКС „бакалавър“ са 28.9 хил., а ОКС „магистър“ - 24.3 хиляди.

Броят на дипломираните е най-висок в области на образованието „Бизнес и администрация“ - 16 244 души, „Науки за обществото и човешкото поведение“ - 6 535 души, и „Технически науки и технически професии“ - 4 959 души. Наблюдават се различия при дипломираните в областите на образование по пол (фиг. 6).



Фиг. 6. Дипломирани в университети и специализирани висши училища по области на образованието и пол през учебната 2017/2018 година



През учебната 2017/2018 година преподавателите в университетите и специализираните висши училища са 21.2 хил. души, от които жените са 49.3%. На основна работа са 13.2 хил., или 62.5% от преподавателите.

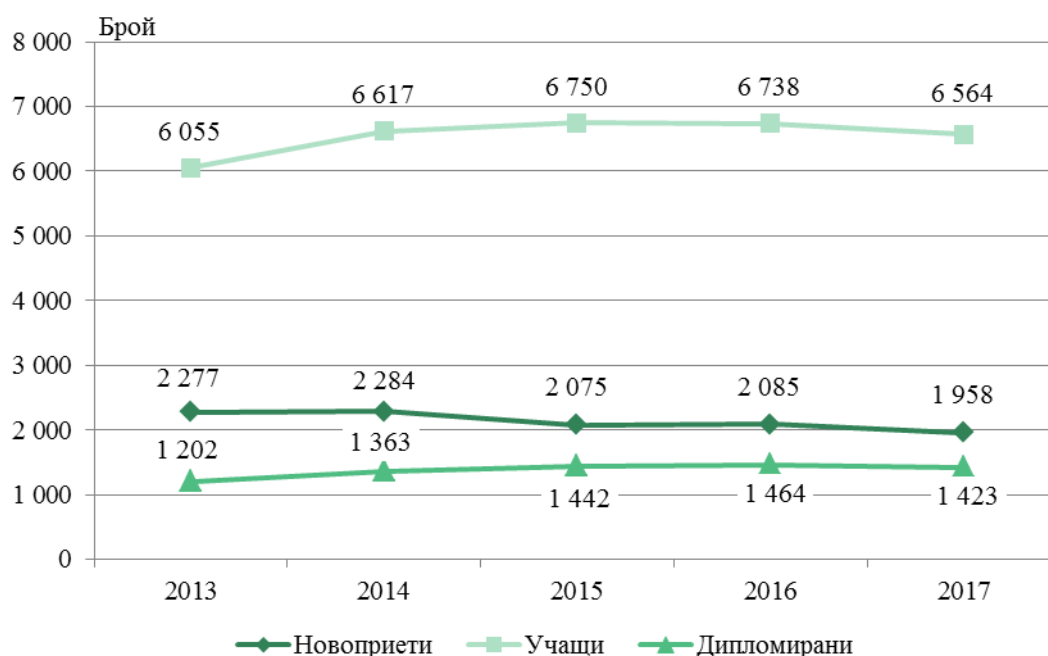
Образователна и научна степен „доктор“

Към 31.12.2017 г. у нас се обучават общо 6 564 докторанти. В сравнение с предходната 2016 г. броят им намалява със 174 души, или с 2.6% (фиг. 7).

Чуждестранните докторанти са 529, или 8.1% от общия брой. Най-висок е дялът на тези от Гърция - 26.8%, следвани от докторантите от Турция (14.0%) и Казахстан (8.9%).

В частни институции са зачислени 4.5% от докторантите, като от тях 112 души, или 38.2%, са чужденци.

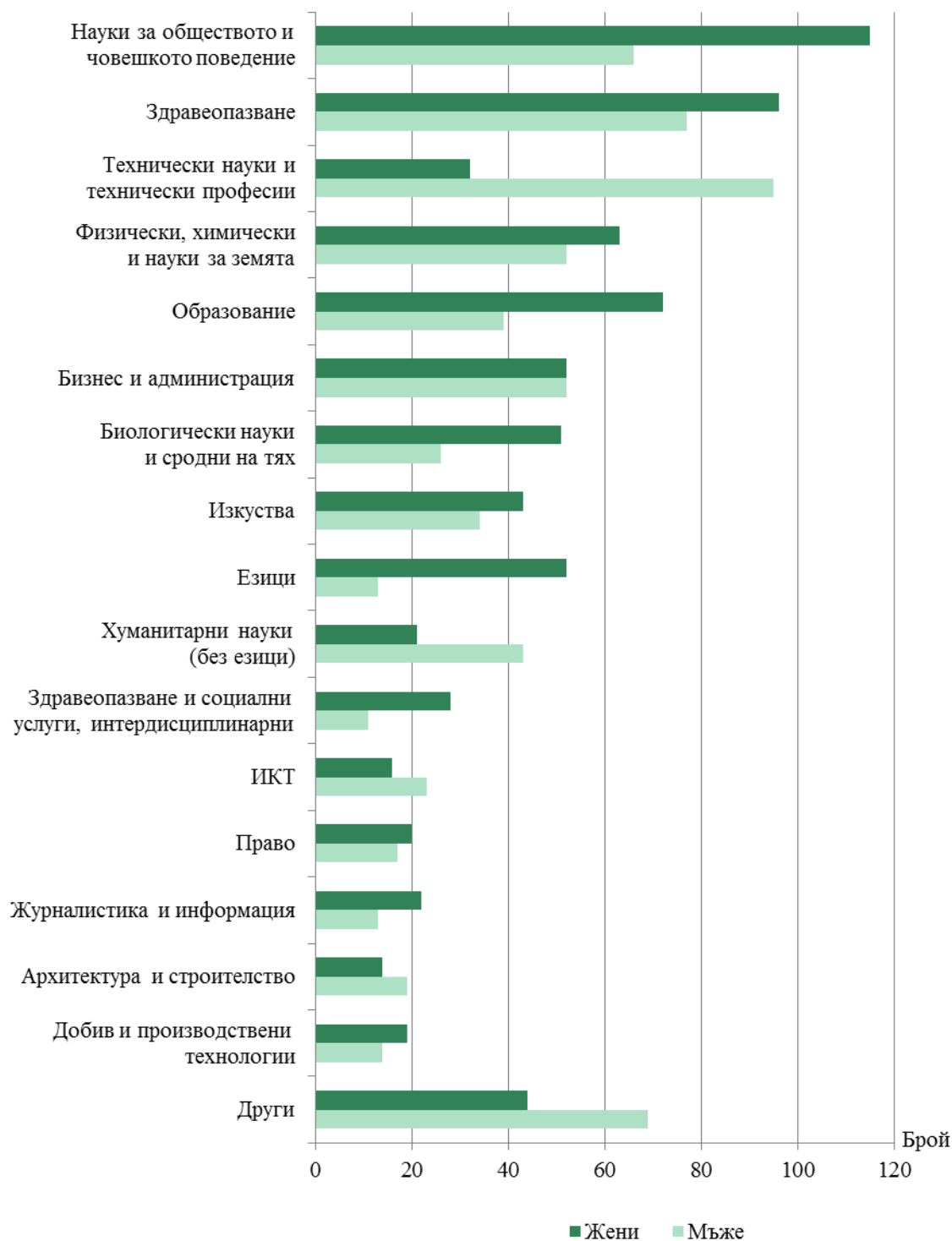
Фиг. 7. Новоприети, учащи и дипломирани докторанти през периода 2013-2017 година



През 2017 г. образователна и научна степен „доктор“ са придобили 1 423 души, от които 760, или 53.4%, са жени. Наблюдават се съществени различия в структурата на дипломираните мъже и жени по области на образование (фиг. 8).



Фиг. 8. Дипломирани докторанти по области на образованието и пол през 2017 година





Методологични бележки

Статистиката на образованието е изградена на базата на Регламент № 452 от 2008 г. на Европейския парламент и на Съвета относно изготвянето и развитието на статистиката на образованието и ученето през целия живот, действащата нормативна уредба на България в областта на образованието, Международната стандартна класификация на образованието (МСКО) - ревизия 2011 г. (ISCED 2011), и съпътстващите я методически ръководства.

МСКО е създадена да служи като рамка за класифициране на образователни дейности в определени програми и свързаните с тях квалификации в международно признати категории. Основните понятия и определения на ISCED са планирани да бъдат международно валидни и съпоставими в пълния обхват на образователните системи. Класификацията се основава върху три компонента: международно одобрени понятия и определения, класификационни системи и картографиране на образователни програми и свързаните с тях квалификации в страните по света.

Националният статистически институт провежда ежегодни изчерпателни изследвания, характеризиращи дейността на образователните институции.

Образователни институции са тези, които директно провеждат обучение по образователни програми с учаци в организирани класове (групи) на място или чрез дистанционна форма на обучение. Провежданите в тях програми водят до придобиване на степен на образование и/или степен на професионална квалификация. Неформалното образование и самостоятелното обучение не попадат в обхвата на образователната система според използваните дефиниции на МСКО 2011.

Чрез своите изследвания НСИ се стреми да установи броя на учащите в системата на образованието към определена дата на наблюдение. На тази основа се изчислява международно възприетият показател „степен на участие на населението в образователната система“ като относителен дял на записаните ученици от определена възрастова група към броя на постоянното население на страната от същата възрастова група.

Представените текущи данни за училищното образование са несъпоставими с тези от предходни години поради съществени изменения в структурата на образователната система, произтичащи от Закона за предучилищното и училищното образование¹.

Повече информация и данни за статистиката на образованието могат да бъдат намерени на сайта на НСИ (<http://www.nsi.bg>), раздел „Образование и учене през целия живот“, както и в информационна система „Инфостат“ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=42).

¹ Обн. ДВ, бр. 79 от 13 октомври 2015 г., изм. и доп. ДВ, бр. 98 от 9 декември 2016 г., изм. ДВ, бр. 105 от 30 декември 2016 г., изм. ДВ, бр. 58 от 18 юли 2017 г., изм. и доп. ДВ, бр. 99 от 12 декември 2017 г., изм. ДВ, бр. 24 от 16 март 2018 година.